

Sygn. akt I NSKP 12/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Sadowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Elżbieta Karska

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie z powództwa Bank S.A. z siedzibą w W.
przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 września 2022 r. w Izbie
Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 15 lipca 2021 r., sygn. akt VII AGa 569/20,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od Bank S.A. z siedzibą w W. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 540 (pięćset czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „Prezes UOKiK”) decyzją z dnia 28 grudnia 2012 r., Nr [...]:

I. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. nr 50, poz. 331 ze zm.; dalej: „u.o.k.k.”) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. uznał, że działanie polegające na:

1. stosowaniu we wzorcach umowy wykorzystywanych przy zawieraniu umów o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych postanowień o treści:

a. „Za przekroczenie przez Bank1 terminu realizacji dyspozycji, z przyczyn leżących po stronie Banku1, Posiadaczowi rachunku przysługuje odszkodowanie w wysokości rzeczywiście poniesionej szkody” oraz „W szczególnych wypadkach Bank1 może przed rozpatrzeniem reklamacji poprosić o udokumentowanie poniesionej szkody (...);

b. - „Bank1 nie ponosi odpowiedzialności za skutki wynikłe z użycia numeru identyfikacyjnego oraz haseł do kanałów dostępu przez osoby trzecie (...)

- „Bank1 nie ponosi odpowiedzialności za skutki wynikłe z ujawnienia identyfikatora i haseł do kanałów dostępu osobom trzecim”,

c. „Jeśli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub inne, niezależne od Banku1 względy, Bank1 może czasowo ograniczyć dostęp do rachunku IKE lokata za pośrednictwem poszczególnych kanałów, przez okres, jakiego wymaga usunięcie przyczyn braku dostępu. W takim wypadku Bank1 nie ponosi odpowiedzialności za zaistniałe ograniczenia w dostępności rachunku IKE lokata”,

d. „Jeżeli Posiadacz rachunku nie dokona wypowiedzenia w terminie 30 dni od dnia wysłania przez Bank informacji o zmianach, przyjmuje się, że Posiadacz rachunku wyraża zgodę na zmiany”

stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 u.o.k.k. i nakazał zaniechanie jej stosowania.

2. stosowaniu w umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych postanowienia o treści:

„Wysokość opłat i prowizji może ulegać zmianom. Zamiany wysokości opłat i prowizji uzależnione są w szczególności od (...)”,

jest niezgodne z art. 52 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. 2002, nr 72, poz. 665 z późn. zm., dalej: „Pr.bank.”) i jako naruszenie art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 u.o.k.k. stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

II. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.k. oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów nałożył na Bank Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. karę pieniężną w wysokości:

1. 11 834 964 zł (jedenaście milionów osiemset trzydzieści cztery tysiące dziewięćset sześćdziesiąt cztery złote), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia, zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k., w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji;

2. 2 958 741 zł (dwa miliony dziewięćset pięćdziesiąt osiem tysięcy siedemset czterdzieści jeden złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k., w zakresie opisanym w punkcie II sentencji niniejszej decyzji.

Od powyższej decyzji odwołanie złożył Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. (obecnie: Bank1 Spółka Akcyjna z siedzibą w W., dalej: „skarżący”), zaskarżając ją w całości.

Skarżący wniósł o: uwzględnienie odwołania w całości i uchylenie przedmiotowej decyzji w całości, stwierdzenie, że zaskarżona decyzja została wydana w zakresie punktów I.1 oraz II.1 sentencji – z rażącym naruszeniem prawa, w zakresie punktu II.2 sentencji – bez podstawy prawnej, oraz o zasądzenie na rzecz powoda od pozwanego kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, powiększonych o kwotę 34 zł tytułem opłaty skarbowej od złożenia dokumentu zawierającego oświadczenia o udzieleniu pełnomocnictw.

Alternatywnie, na wypadek uznania, że zarzuty odnośnie zarzucanego stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w sposób

i w zakresie opisanym w punkcie I.2 sentencji zaskarżanej decyzji nie znajdują uzasadnionych podstaw, skarżący wniósł o uwzględnienie odwołania w całości poprzez uchylenie przedmiotowej decyzji w części – w zakresie punktu I.1 oraz punktu II.1 sentencji decyzji, zmianę przedmiotowej decyzji w zakresie punktu I.2 sentencji decyzji poprzez zastąpienie słów „... nakazuje się zaniechanie jej stosowania.” słowami „... i stwierdza się jej zaniechanie z dniem 30 marca 2012 roku”, uchylenie przedmiotowej decyzji w zakresie punktu II.2 sentencji decyzji oraz o zasądzenie na rzecz powoda 3/4 poniesionych kosztów postępowania sądowego, ze zniesieniem między stronami kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na powyższe odwołanie pozwany Prezes UOKiK wniósł o jego oddalenie i zasądzenie od Powoda na rzecz Pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 17 grudnia 2014 r. na podstawie art. 177 § 1 pkt. 1 k.p.c. zawiesił postępowanie w sprawie do czasu udzielenia przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej odpowiedzi na pytanie prawne zadane przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w dniu 19 listopada 2014 r. w sprawie o sygnaturze akt VI ACa 165/14.

Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2016 r., C-119/15 *Biuro Podróży „Partner” sp. z o.o. s.k. z siedzibą w Dąbrowie Górniczej v. Prezesowi UOKiK*, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł, że:

1) Artykuł 6 ust. 1 i art. 7 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich w związku z art. 1 i 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/22/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów należy w świetle art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, by stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem sądu i wpisanych do krajowego rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone mogło zostać uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy, który nie brał udziału w postępowaniu zakończonym wpisem owych

postanowień do wspomnianego rejestru, za działanie bezprawne, stanowiące podstawę nałożenia kary pieniężnej z tego tytułu, pod warunkiem – czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego – że przedsiębiorcy temu przysługuje skuteczny środek prawny zarówno przeciwko decyzji uznającej tożsamość porównywanych postanowień, obejmujący kwestię, czy – przy uwzględnieniu wszystkich istotnych okoliczności właściwych danej sprawie – owe postanowienia są materialnie identyczne, zwłaszcza pod względem wywoływanych przez nie szkodliwych dla konsumentów skutków, jak i przeciwko decyzji ustalającej w danym wypadku kwotę kary pieniężnej.

2) Artykuł 267 akapit trzeci TFUE należy interpretować w ten sposób, że sąd taki jak sąd odsyłający, którego orzeczenia wydane w ramach sporu takiego jak spór w postępowaniu głównym mogą stać się przedmiotem skargi kasacyjnej, nie może zostać zakwalifikowany jako „sąd krajowy, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego”.

Trybunał wskazał również, iż dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Wyrokiem z dnia 25 września 2017 r. w sprawie o sygn. akt XVII AmA 101/13 Sąd Okręgowy w Warszawie, XVII Wydział – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów: uchylił punkt I podpunkt 1 i punkt II zaskarżonej decyzji (pkt 1); zmienił punkt I podpunkt 2 zaskarżonej decyzji w ten sposób, że zamiast *„nakazuje się zaniechanie jej stosowania”* jest *„stwierdza jej zaniechanie z dniem 31 marca 2012 r.”* (pkt 2); oddalił odwołanie w pozostałym zakresie (pkt 3); zasądził od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz Bank1 S.A. z siedzibą w W. kwotę 1360,00 zł tytułem kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego (pkt 4).

Na skutek apelacji pozwanego, wyrokiem z dnia 8 sierpnia 2018 r., VII AGa 1284/18 Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił zaskarżony wyrok w punkcie 1. w części dotyczącej punktu II.2 zaskarżonej decyzji oraz w punkcie 4 i sprawę w tym zakresie przekazał Sądowi Okręgowemu w Warszawie – Sądowi

Ochrony Konkurencji i Konsumentów do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego, oddalając apelację w pozostałym zakresie.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny w Warszawie wskazał, że SOKiK nie wyjaśnił w ogóle przyczyn, dla których uchylił punkt II.2 decyzji, który został objęty zakresem odwołania, a rozstrzygnięcie nie wynika z uzasadnienia wyroku. Sąd Apelacyjny w Warszawie wskazał, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy w części wskazanej w sentencji.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w zakresie, w jakim apelacja pozwanego została oddalona. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, tj. „czy art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 16 kwietnia 2016 r.) stanowi samodzielną i wystarczającą podstawę stwierdzenia bezprawności opisanego w tym przepisie zachowania przedsiębiorcy, czy też wykazanie bezprawności takiego zachowania wymaga wskazania innego przepisu stanowiącego źródło bezprawności.”

Postanowieniem z 22 października 2019 r., I NSK 3/19 Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej pozwanego. W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, że zagadnienie prawne, sformułowane przez pozwanego jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zostało już przez Sąd Najwyższy rozstrzygnięte. Sąd Najwyższy nie dostrzegł przy tym okoliczności przemawiających za odstępieniem od linii orzeczniczej wytyczonej wyrokiem z 7 marca 2017 r., III SK 1/15 i postanowieniem z 7 marca 2017 r., III SK 13/15. Takie też stanowisko Sąd Najwyższy zajął m.in. w postanowieniach: z 19 grudnia 2018 r.: I NSK 22/18, I NSK 24/18 i I NSK 25/18 oraz z 16 stycznia 2019 r.: I NSK 27/18, I NSK 30/18, I NSK 31/18 i I NSK 32/18.

W ocenie Sądu Najwyższego w sprawie nie zaistniały inne przyczyny uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Wobec powyższego sprawa w zakresie wskazanym w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 8 sierpnia 2018 r., VII AGa 1284/18 została ponownie rozpoznana przez Sąd Okręgowy w Warszawie.

W toku rozprawy przed sądem I instancji strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z dnia 18 lutego 2020 r., XVII AmA 46/18 Sąd Okręgowy w Warszawie – XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uchylił punkt II.2 zaskarżonej decyzji (pkt 1) oraz zasądził od Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz Bank1 Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 2294,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje (pkt 2).

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów podkreślił na wstępie, że prawomocnym w części wyrokiem z dnia 25 września 2017 r., XVII AmA 101/13 Sąd Okręgowy w Warszawie – XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, że: w stosunkach z konsumentami Bank1 S.A. posługiwał się wzorcami umownymi w rozumieniu art. 384 k.c., zatytułowanymi „Regulamin otwierania i prowadzenia rachunku oszczędnościowego Indywidualnego Konta Emerytalnego IKE lokata w Banku1”. W § 17 ust. 2 wzorca zatytułowanego „Regulamin otwierania i prowadzenia rachunku oszczędnościowego Indywidualnego Konta Emerytalnego IKE lokata w Banku1” zawarte jest postanowienie o treści:

„Wysokość opłat i prowizji może ulegać zmianom. Zmiany wysokości opłat i prowizji uzależnione są w szczególności od (...)”, Zaniechanie stosowania przez Bank1 S.A. wskazanego postanowienia nastąpiło z dniem 31 marca 2012 r.

Wobec powyższego, w myśl art. 365 k.p.c., zaskarżona decyzja w punkcie I.2 stała się prawomocna, tj. w zakresie uznania, że działanie powoda polegające na stosowaniu w umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych postanowienia o treści: „ Wysokość opłat i prowizji może ulegać zmianom. Zmiany wysokości opłat i prowizji uzależnione są w szczególności od (...) „, jest niezgodne z art. 52 ust. 2 pkt 6 Pr.bank. i jako naruszenie art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 u.o.k.k. stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów oraz stwierdzono jej zaniechanie z dniem 31 marca 2012 r. Sąd Okręgowy na podstawie art. 365 k.p.c. przyjął powyższe ustalenia za wiążące.

Sąd Okręgowy wskazał, że stan faktyczny ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach przedmiotowej sprawy, których wiarygodności i mocy dowodowej żadna ze stron nie kwestionowała, zaś Sąd nie znalazł podstaw do poddawania w wątpliwość ich prawdziwości.

Dokonując subsumpcji, Sąd Okręgowy wskazał, że na podstawie odesłania z ust. 4 art. 27 do art. 26 ust. 2-4 u.o.k.k., elementem decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającej zaniechanie jej stosowania może być określenie środków usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Z pewnością również celem tych środków jest usunięcie skutków spowodowanych wcześniej dokonanymi naruszeniami, które jeszcze trwają lub mogą trwać, mimo zaprzestania samych naruszeń.

Sąd Okręgowy przywołał stanowisko Sądu Apelacyjnego w Warszawie wyrażone w uzasadnieniu wyroku z 5 czerwca 2013 r., sygn. akt VI ACa 1535/12, w którym wskazano, że: „(...) samo zaniechanie stosowania ww. praktyki nie jest wystarczające do tego, by Prezes nie mógł skorzystać z możliwości nałożenia kary pieniężnej”. Z treści powyższego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wywiódł, że w takim przypadku, dokonując oceny zasadności nałożenia na powodową spółkę kary, jak i jej wysokości, należy uwzględnić wszelkie okoliczności sprawy w kontekście treści art. 106 ust. 1 ustawy w związku z art. 111 ustawy i wskazanych tamże przesłanek.

Sąd Okręgowy przywołał również stanowisko doktryny, że: „zaniechanie stosowania praktyki nie stoi na przeszkodzie nałożeniu na przedsiębiorcę kary pieniężnej na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.k. Postanowienie takie jest co do zasady elementem decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającej zaprzestanie jej stosowania. Oczywiste jest, że zaniechanie stosowania praktyki musi stanowić okoliczność łagodzącą przy wymiarze kary. Prezes, nakładając karę, powinien brać pod uwagę, czy przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki przed wszczęciem postępowania, czy w jego trakcie, czy praktyka miała charakter lokalny, czy szerszy zasięg, z jakich pobudek przedsiębiorca działał, a przede wszystkim, czy przedsiębiorca działał umyślnie, czy też nieumyślnie. Niebagatelne znaczenie będzie miało i to, ile przepisów innych ustaw naruszył przedsiębiorca, dopuszczając się

zakazanej praktyki. Szczegółowe dyrektywy wymiaru kary określa przepis art. 111 u.o.k.k. (...) Należy zaznaczyć, że Prezes, wydając decyzję na podstawie komentowanego przepisu, baczny, aby zastosowane środki były proporcjonalne do wagi i rodzaju naruszenia oraz konieczne do usunięcia jego skutków.” (M. Radwański, *Komentarz do art.27 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, [w:] Stawicki A. (red.), Stawicki E. (red.), Baehr J., Błachucki M., Feliszewski T., Komorowska P., Kruger J., Kulczyk W., Kwieciński T., Prętki M., Radwański M., Tumo B., Wardęga E., Wędrychowska-Karpińska A., Wiercińska-Krużewska A., Wierciński A., Witkowska A., Zawłocka-Tumo A., *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Wyd. II. WK 2016).

W świetle powyższego Sąd Okręgowy stwierdził, że w zaskarżonej decyzji Prezes UOKiK, uzasadniając nałożenie kary o której mowa w pkt II.2 decyzji wskazał, że oszacowanie kary przebiegało dwuetapowo. Ustalając wymiar kary pieniężnej pozwany w pierwszej kolejności dokonał oceny wagi stwierdzonych naruszeń i na tej podstawie ustalił kwotę bazową (bez wskazania jej wysokości), stanowiącą podstawę do dalszych ustaleń wysokości kary, a następnie w oparciu o zaistniałe okoliczności mające wpływ na wysokość kary dokonał gradacji ustalonej kwoty bazowej. Ponadto, pozwany przyjął dalej, że waga naruszenia wynikająca ze stosowania przedmiotowej praktyki kształtuje się na poziomie 0.05% przychodu osiągniętego przez powoda w roku poprzedzającym wydanie niniejszej decyzji. Co istotne, pozwany wskazał dalej, że „Przypisana Bankowi praktyka ma charakter długotrwały, jest bowiem stosowana od 27 stycznia 2009 roku”. Powyższe pozostawało zatem w sprzeczności, z podstawowym założeniem przy nakładaniu kary, w przypadku o którym mowa w art. 27 u.o.k.k., że zaniechanie stosowania praktyki musi stanowić okoliczność łagodzącą przy wymiarze kary. Z powyższego wynikało, iż pozwany dokonując gradacji ustalonej przez siebie kwoty bazowej, błędnie przyjmował, że powód stosował przedmiotową praktykę od dnia 27 stycznia 2009 r. co najmniej do dnia wydania decyzji, tj. do dnia 28 grudnia 2012 r. Należało też zauważyć, że w niniejszej sprawie zaniechanie stosowania praktyki nastąpiło z dniem 31 marca 2012 r., czyli przed uprawomocnieniem wyroku z dnia 27 września 2017 r. we wskazanej wyżej części, a zatem dobrowolnie, w okresie około półtora miesiąca od dnia

skutecznego doręczenia zawiadomienia o wszczęciu postępowania administracyjnego w związku z podejrzeniem stosowania wskazanej praktyki. Doręczenie zawiadomienia nastąpiło bowiem w dniu 8 lutego 2012 r.

Pozwany wskazał dalej, że dokonując ostatecznego wymiaru kary uwzględniono jako okoliczność obciążającą fakt, że naruszenie, jakiego dopuścił się powód, objęło swym zasięgiem obszar całego kraju. Powyższa okoliczność, zdaniem pozwanego, uzasadniała zwiększenie wysokości kary o 20%. W dalszej części uzasadnienia Prezes UOKiK wskazał, że w świetle powyższego za przedmiotowe naruszenie nałożył karę pieniężną w wysokości 2 958 741,00 zł, co stanowi 0,06% przychodu osiągniętego przez Bank1 w 2011 roku i 0,06% kary maksymalnej.

W ocenie Sądu Okręgowego z powyższego wynika, że jedyną okolicznością uwzględnioną prawidłowo przez Prezesa UOKiK przy dokonywaniu wymiaru kary pieniężnej w pkt II.2 decyzji, w sytuacji wydania decyzji co do przedmiotowego naruszenia w trybie art. 27 u.o.k.k., było ustalenie, że praktyka miała szeroki zasięg. Powyższe ustalenie nie budziło wątpliwości w związku z faktem powszechnie znanym, jakim jest prowadzenie przedmiotowej działalności powoda na obszarze całego kraju. Jako błędne Sąd Okręgowy uznał nieuwzględnienie zaprzestania stosowania tej praktyki jako okoliczności łagodzącej. Powyższe miało dalsze konsekwencje, albowiem Prezes UOKiK nakładając karę nie uwzględnił w sposób prawidłowy, w jakim okresie ta praktyka była stosowana oraz nie uwzględnił okoliczności dobrowolnego zaprzestania jej stosowania przez powoda.

Powyższa analiza treści uzasadnienia kary nałożonej w pkt II.2 decyzji za naruszenie, o jakim mowa w pkt 1.1 decyzji, prowadziła do wniosku, że uzasadnienie nałożenia kary nie przystawało do obecnego brzmienia pkt I.2 decyzji, czyli rozstrzygnięcia opartego w istocie o treść art. 27 u.o.k.k., nie zaś art. 26 ust. 1 u.o.k.k. Powyższe doprowadziło w konsekwencji do przyjęcia w sposób niezgodny z dyspozycją art. 111 u.o.k.k. okoliczności zaprzestania stosowania praktyki, o której mowa w art. 24 u.o.k.k. Zdaniem Sądu Okręgowego należało tu zwrócić uwagę na cele ustawy w przypadku wydania decyzji zgodnie z art. 27 ust. 1 u.o.k.k. Ustawodawca uznał, iż regulacja art. 26 ust. 2 u.o.k.k. będzie stosowana odpowiednio w odniesieniu do decyzji z art. 27 u.o.k.k.

Biorąc pod uwagę powyższe, należało przyjąć, iż nałożenie przez przedsiębiorcę w decyzji z art. 27 u.o.k.k. dodatkowych środków realizuje funkcję represyjną w stosunku do naruszcyciela. Celem środków dodatkowych jest eliminacja trwających skutków naruszeń zbiorowych interesów konsumentów. Należało też mieć na uwadze spełnienie funkcji edukacyjnej i prewencyjnej wobec innych uczestników rynku, zarówno przedsiębiorców, jak i konsumentów. Kara pieniężna nie jest dodatkowym środkiem, o którym mowa w art. 26 ust. 1 u.o.k.k., jednak, jak już wyżej wskazano, przy nakładaniu kary, w sytuacji gdy decyzja jest wydawana w trybie art. 27 u.o.k.k., należy uwzględnić szereg okoliczności, których pozwany nie rozważał, lub przyjmował je błędnie w oczywistej sprzeczności z treścią pkt II.2. Decyzja wydawana w trybie art. 27 u.o.k.k. dotyczy bowiem sytuacji, gdy przedsiębiorca nie stosuje już praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Powyższymi względami powinien również kierować się Prezes UOKiK oceniając zasadność nałożenia kary i jej wysokości.

Zgodnie z treścią art. 107 § 1 pkt 1-6 k.p.a. decyzja zawiera w szczególności: oznaczenie organu administracji publicznej; datę wydania; oznaczenie strony lub stron; powołanie podstawy prawnej; rozstrzygnięcie; uzasadnienie faktyczne i prawne. Decyzja, która nie zawiera wszystkich składników określonych w art. 107 § 1 k.p.a. lub w przepisach szczególnych, jest decyzją wadliwą. Pośród wymogów zawartych w treści art. 107 § 1 k.p.a. jest rozstrzygnięcie, które stanowi kluczowy element decyzji. Sąd Okręgowy wskazał na niedopuszczalność zawarcia części rozstrzygnięcia decyzji w jej uzasadnieniu (zob. wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z 17 listopada 2019 r., II SA/Go 618/19). Przywołał także stanowisko doktryny „(...) że rozstrzygnięcie, zwane także osnową lub sentencją decyzji administracyjnej, jest jej kwintesencją, wyraża bowiem rezultat stosowania normy prawa materialnego do konkretnego przypadku, w kontekście określonych okoliczności faktycznych i materiału dowodowego.” (R. Hauser, M. Wierzbowski (red). *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz., Komentarz do art. 107 k.p.a.*, Wydanie 6, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020). Sąd Okręgowy podkreślił także, że kolejnym, równie istotnym elementem decyzji, integralnie związanym z jej sentencją, jest uzasadnienie faktyczne i prawne decyzji.

Powinno ono zawierać wskazanie okoliczności faktycznych i prawnych, którymi organ administracji publicznej kierował się przy podejmowaniu decyzji.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy stwierdził, że pozwany w uzasadnieniu dotyczącym nałożenia kary wskazanej w punkcie II.2 decyzji, w sposób błędny kierował się okolicznością prawną, gdyż w punkcie II.2 decyzji pozwany wskazał, że nałożona kara dotyczyła naruszenia wskazanego w punkcie I.1 decyzji, wydanej aktualnie w trybie art. 27 u.o.k.k. oraz okolicznościami faktycznymi, błędnie przyjmując, że powód nadal stosuje praktykę w sytuacji, gdy zaprzestał jej stosowania z dniem 31 grudnia 2012 r. Z powyższego wynikało, że w niniejszej sprawie w sposób istotny zaburzona została relacja pomiędzy uzasadnieniem a rozstrzygnięciem decyzji. W doktrynie i orzecznictwie wskazuje się, że: „Decyzja administracyjna jest aktem administracyjnym, który składa się m.in. z rozstrzygnięcia i uzasadnienia. Obie te części stanowią jedność w znaczeniu materialnym i formalnym, żadna z tych części oddzielnie nie może istnieć w obrocie prawnym; z tego też względu powinny one być wewnętrznie spójne (zob. wyrok WSA w Warszawie z 21 czerwca 2005 r., II SA/Wa 223/05; zob. również Zimmermann, *Znaczenie uzasadnienia rozstrzygnięcia organu administracji publicznej dla orzecznictwa sądowoadministracyjnego*, Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego, nr 5-6/2010, s. 511). Wymogi decyzji administracyjnej zostały precyzyjnie określone w art. 107 k.p.a., co powoduje, że braki w tym zakresie stanowią o wadliwości tego aktu (zob. wyrok WSA w Warszawie z 18 marca 2004 r., IV SA 3537/02). Nie do przyjęcia jest więc pogląd, że można utrzymać w obrocie prawnym decyzję administracyjną, w której rozstrzygnięcie (osnowa) dotyczy innego stanu prawnego i faktycznego niż opisano to w uzasadnieniu (zob. wyrok NSA z 3 listopada 2000 r., IV SA 13/98). Sprzeczność zaś między rozstrzygnięciem a uzasadnieniem decyzji prowadzić musi do wniosku o pierwszeństwie samego rozstrzygnięcia (zob. wyrok NSA z 17 grudnia 1999 r., IV SA 2070/97). Natomiast jeżeli rozstrzygnięcie zawarte w sentencji decyzji nie tylko nie koresponduje z treścią uzasadnienia, ale jest diametralnie różne od motywów zawartych w uzasadnieniu, taka decyzja rażąco narusza art. 107 k.p.a. i jako dotknięta wadą wskazaną w art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. podlega stwierdzeniu nieważności (zob. wyrok NSA z 13 maja 1999 r.,

IV SA 935/98)", (R. Hauser, M. Wierzbowski (red.), *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz.*, Wyd. 6, Warszawa 2020, *Komentarz do art. 107 k.p.a.*).

W ocenie Sądu Okręgowego przyjąć należało, że rozstrzygnięcie zawarte w pkt II.2 sentencji, jako nierozzerwalnie związane z pkt I.1 decyzji, nie tylko nie korespondowało z treścią uzasadnienia, ale było diametralnie różne od motywów zawartych w uzasadnieniu. Decyzja w pkt II.2 została dotknięta wadą wskazaną w art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. Powyższe skutkowało zatem koniecznością uchylenia zaskarżonej decyzji w relewantnym zakresie.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy uchylił punkt II.2 zaskarżonej decyzji na podstawie art. 479^{31a} § 3 k.p.c. O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na zasadzie art. 100 k.p.c. i 108 k.p.c.

Apelację od wyroku wniósł pozwany, który zaskarżył orzeczenie w całości i zarzucił mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.k. w związku z art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.k., poprzez uchylenie kary pieniężnej w odniesieniu do praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w punkcie I ppkt 2 decyzji Prezesa UOKiK z dnia 28 grudnia 2012 r. nr [...], pomimo prawomocnego rozstrzygnięcia Decyzji w zakresie stwierdzenia stosowania przez Powoda tejże niedozwolonej praktyki, a także pomimo wykazania przez Pozwanego, iż uzasadnione było nałożenie na Powoda kary pieniężnej z tytułu jej stosowania;

- art. 106 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 111 u.o.k.k., poprzez uznanie, że niezasadne jest nakładanie na Powoda kary pieniężnej ze względu na prawomocne rozstrzygnięcie Decyzji stwierdzające zaniechanie stosowania przez Powoda praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów wskazanej w punkcie I ppkt 2 tej Decyzji, której to okoliczności zaniechania nie uwzględnił Pozwany wymierzając karę pieniężną za stosowanie tej praktyki, podczas gdy stwierdzenie zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów nie wyłącza możliwości nałożenia kary pieniężnej, a stanowi jedynie okoliczność mającą wpływ na wymiar nakładanej kary pieniężnej zaliczaną do kategorii okoliczności łagodzących i wpływającą na ustalenie okresu trwania

praktyki, a w konsekwencji powinno skutkować co najwyżej obniżeniem kary pieniężnej nie zaś jej całkowitym uchyleniem;

- art. 27 u.o.k.k. w zw. z art. 26 ust. 2 u.o.k.k. poprzez błędne uznanie, iż w przypadku decyzji stwierdzającej zaniechanie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów nałożenie środków usunięcia trwających skutków naruszenia realizuje w sposób wystraszający funkcję represyjną wobec naruszydciela niwelując zasadność wymierzenia kary pieniężnej;

2. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na rozstrzygnięcie, tj.:

- art. 479^{31a} § 3 k.p.c., poprzez jego zastosowanie wskutek błędnego stwierdzenia nieważności decyzji w zakresie pkt II ppkt 2 ze względu na błędne uznanie, że nie zachodzi korelacja pomiędzy sentencją Decyzji a jej uzasadnieniem, wskazująca na rażące naruszenie art. 107 k.p.a., podczas gdy prawomocna zmiana Decyzji polegająca na stwierdzeniu zaniechania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów wskazanej w pkt I ppkt 2 tejże Decyzji skutkować powinna co najwyżej zmianą wysokości kary pieniężnej wskazanej w pkt II ppkt 2 Decyzji polegającą na jej obniżeniu;

- art. 327¹ § 1 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia wyroku niespełniającego wymogów określonych w tym przepisie, a tym samym w sposób uniemożliwiający skuteczną kontrolę instancyjną, poprzez niewyjaśnienie w sposób wystarczający motywów uchylenia pkt II ppkt 2 Decyzji dotyczącego nałożenia kary pieniężnej z tytułu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w punkcie I ppkt 2 tejże Decyzji oraz podstawy prawnej takiego rozstrzygnięcia.

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1 poprzez oddalenie odwołania w zakresie punktu II.2 decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 28 grudnia 2012 r. nr [...] oraz zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 2 poprzez zasądzenie od Powoda na rzecz Pozwanego kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych; ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1, poprzez, zmianę punktu II.2 ww. zaskarżonej decyzji Prezesa UOKiK z dnia 28 grudnia 2012 r. nr [...], poprzez obniżenie kary pieniężnej oraz zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 2, poprzez zasądzenie od Powoda na rzecz Pozwanego kosztów procesu za

obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie XVII Wydziałowi – Sądowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz zasądzenie od Powoda na rzecz Pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powód wnosił o oddalenie apelacji i zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kosztów postępowania odwoławczego.

Wyrokiem z 15 lipca 2021 r., sygn. akt VII AGa 569/20 Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 18 lutego 2020 r., sygn. akt XVII AmA 46/18 w ten sposób, że: w punkcie pierwszym obniżył ustaloną zaskarżoną decyzją w punkcie II ppkt 2 kwotę o kwotę 493 123,50 zł (czterysta dziewięćdziesiąt trzy tysiące sto dwadzieścia trzy złote pięćdziesiąt groszy), a w pozostałym zakresie oddalił odwołanie oraz w punkcie drugim zasądził od Bank1 Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz Prezesa UOKiK kwotę 900 zł (dziewięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania w obydwu instancjach oraz nakazał pobrać od Bank1 Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 2000 zł (dwa tysiące złotych) tytułem opłat od pozwu i od apelacji, od których uiszczenia pozwany był ustawowo zwolniony (pkt I); oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt II) oraz zasądził od Bank1 Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 720 zł (siedemset dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej oraz nakazał pobrać od Bank1 Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie kwotę 1000 zł (tysiąc złotych) tytułem opłat od apelacji, od której uiszczenia pozwany był ustawowo zwolniony (pkt III).

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, że apelacja pozwanego zasługiwała na uwzględnienie, aczkolwiek Sąd II instancji nie podzielił zasadności wszystkich wskazanych w niej zarzutów.

W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny za chybiony uznał zarzut naruszenia art. 327¹ k.p.c. podkreślając, że co do zasady naruszenie tego przepisu (wcześniej art. 328 § 2 k.p.c.) nie ma wpływu na treść wyroku, gdyż uzasadnienie sporządzane

jest po jego wydaniu, a więc nie może prowadzić do zmiany orzeczenia w sprawie (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 1 lipca 1998 r., I PKN 220/98, OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 482; z 9 lipca 1998 r., I PKN 234/98, OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 487; z 7 kwietnia 1999 r., I PKN 653/98, OSNAPiUS 2000 nr 11, poz. 427 oraz z 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 352). Wyjątkowo jedynie sporządzenie uzasadnienia wyroku może stanowić usprawiedliwioną podstawę apelacji, gdy niezachowanie jego wymagań konstrukcyjnych może czynić zasadnym zarzut naruszenia prawa materialnego przez jego zastosowanie do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (podobnie w odniesieniu do postępowania kasacyjnego wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 352), bądź gdy uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00) lub nie pozwala na jego kontrolę instancyjną (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 20 lutego 2003 r., I CKN 65/01). W apelacji pozwany podnosił właśnie tę trzecią okoliczność wskazując, że Sąd Okręgowy sporządził uzasadnienie w sposób uniemożliwiający kontrolę instancyjną. Jednakże w ocenie Sądu Apelacyjnego, wbrew twierdzeniom pozwanego, uzasadnienie Sądu I instancji zawierało wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, gdyż obejmowało ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione (przy uwzględnieniu, iż o samym naruszeniu zbiorowych interesów konsumentów i zaprzestaniu tego naruszania w konkretnej dacie rozstrzygnięto prawomocnie wcześniej, w związku z czym nie było potrzebne ani dopuszczalne przeprowadzanie dodatkowych ustaleń w tym zakresie), dowodów, na których się oparł oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

W szczególności Sąd Okręgowy podniósł, iż z uwagi na treść wyroku Sądu Apelacyjnego z 8 sierpnia 2018 r. w sprawie VII AGa 1284/18 pozwany błędnie ustalił, że naruszenie określone w pkt I ppkt 2 zaskarżonej decyzji trwało przynajmniej do dnia 28 grudnia 2012 r., podczas gdy zaprzestano naruszenia już w dniu 31 marca 2012 r., a więc niedługo po wszczęciu postępowania administracyjnego. To zaś błędne ustalenie spowodowało, iż Prezes UOKiK-u nie uwzględnił zaprzestania naruszenia przy wymiarze kary jako okoliczności

łagodzącej, a ponadto wymierzając samą karę pieniężną oparł się na dyspozycji art. 26 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. u.o.k.k., a nie na podstawie z art. 27 tejże ustawy. Z kolei, w ocenie Sądu I instancji, sytuacja ta doprowadziła do tego, że rozstrzygnięcie dotyczyło innego stanu faktycznego i prawnego niż uzasadnienie decyzji, a co za tym idzie decyzja rażąco naruszyła art. 107 k.p.a. i jako dotknięta wadą wskazaną w art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. podlegała uchyleniu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego przy tak skonstruowanym uzasadnieniu nie można było przyjąć, że orzeczenie Sądu I instancji nie poddawało się kontroli instancyjnej, kwestia zaś, czy przeprowadzona przez ten Sąd ocena stanu faktycznego i rozważania prawne były prawidłowe i spójne, wykraczała poza granice związane z naruszeniem art. 327¹ k.p.c.

Natomiast Sąd II instancji podzielił zarzut apelującego naruszenia art. 479^{31a} § 3 k.p.c., poprzez jego zastosowanie wskutek stwierdzenia nieważności decyzji w zakresie pkt II ppkt 2 ze względu na błędne uznanie, że nie zachodzi korelacja pomiędzy sentencją decyzji a jej uzasadnieniem, wskazująca na rażące naruszenie art. 107 k.p.a.

W tym zakresie Sąd Apelacyjny wskazał, że w orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, iż postępowanie z zakresu ochrony konsumentów, podobnie jak i w sprawach regulacyjnych, ma charakter hybrydalny, tzn. łączy w sobie dominujące w nim elementy sądowego postępowania pierwszoinstancyjnego z pewnymi elementami drugoinstancyjnej kontroli decyzji administracyjnej. Wyrok SOKiK rozstrzyga bowiem o bycie prawnym zaskarżonej decyzji, eliminując ją z obrotu prawnego, bądź utrzymując w obrocie prawnym w dotychczasowej lub zmienionej postaci. Poprzedzające postępowanie przed Sądem Ochrony Konsumentów i Konkurencji postępowanie administracyjne warunkuje jedynie dopuszczalność drogi sądowej, co *de facto* oznacza, że SOKiK powinien osądzić sprawę od początku. W konsekwencji, co do zasady, SOKiK jest władny usunąć wady decyzji organu antymonopolowego. Celem postępowania sądowego nie jest bowiem przeprowadzenie tylko kontroli postępowania administracyjnego, ale merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy, której przedmiotem jest spór między stronami powstający dopiero po wydaniu decyzji przez Prezesa Urzędu. Postępowanie sądowe przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest

postępowaniem kontradyktoryjnym, w którym uwzględnia się materiał dowodowy zebrany w postępowaniu administracyjnym, co jednak nie pozbawia też stron możliwości zgłoszenia nowych twierdzeń faktycznych i nowych dowodów, według zasad obowiązujących w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 29 maja 1991 r., III CRN 120/91, OSNCP 1992 nr 5, poz. 87; z 24 października 2002 r. I CKN 1465/00; z 27 sierpnia 2003 r., I CK 185/03 i z 24 stycznia 2012 r., III SK 23/11; wyroki SA w Warszawie: z 31 maja 2011 r., VI ACa 1299/10 i z 8 marca 2012 r., VI ACa 1150/11).

W pierwszej kolejności SOKiK powinien więc rozważyć zmianę decyzji, przy czym zmiana decyzji wchodzi w grę właśnie wtedy, gdy doszło do naruszenia prawa materialnego albo przepisów procedury administracyjnej (np. doszło do wadliwego ustalenia stanu faktycznego, wadliwej oceny dowodów), a sąd jest w stanie usunąć te uchybienia. Decyzja zmieniona przez SOKiK jest przy tym nadal decyzją Prezesa Urzędu i ten podmiot wszczyna postępowanie zmierzające do jej wykonania.

Do uchylenia zaskarżonej decyzji powinno zaś dochodzić w sytuacjach wyjątkowych, gdyby SOKiK nie był w stanie usunąć powstałych uchybień (np. gdy nie przeprowadzono w ogóle przewidzianego przepisami prawa postępowania konsultacyjnego w sprawach regulacyjnych). W uzasadnieniu wyroku z 19 sierpnia 2009 r., III SK 5/09 (OSNP 2011, nr 9-10. poz. 144) Sąd Najwyższy podkreślił, że uchylenie decyzji w całości powinno nastąpić wówczas, gdy wydanie jej nastąpiło bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa materialnego, jak również wtedy, gdy została ona skierowana do podmiotu niebędącego stroną w sprawie, a także gdy dotyczy sprawy już poprzednio rozstrzygniętej inną decyzją ostateczną. Podstawą do uchylenia decyzji Prezesa UOKiK jest także potrzeba dokonania w całości niezbędnych dla rozstrzygnięcia sprawy ustaleń.

Zatem uchylenie decyzji organu powinno mieć miejsce tylko w przypadku wystąpienia takich uchybień decyzji Prezesa UOKiK lub przeprowadzonego przez niego postępowania administracyjnego, które nie podlegają konwalidacji w toku postępowania sądowego z uwagi na odmienne ukształtowanie kompetencji Prezesa UOKiK i sądów oraz ich zadań w postępowaniu odwoławczym, a więc których SOKiK nie może skorygować. Merytoryczny charakter postępowania

sądowego zainicjowanego wniesieniem odwołania od decyzji Prezesa UOKiK powoduje natomiast, że stwierdziwszy nieprawidłowości decyzji organu, sąd powinien wprowadzić stosowne zmiany, w granicach wyznaczonych odwołaniem i zgodnie z jego żądaniem (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 18 maja 2012 r., III SK 37/11, OSNAPiUS 2013, nr 11-12. poz. 143; z 13 sierpnia 2013 r., III SK 57/12, OSNAPiUS 2014 nr 6, poz. 93; z 6 listopada 2013 r., III SK 59/12, OSNAPiUS 2015, nr 2, poz. 30 i z 5 listopada 2015 r., III SK 55/14, ZNSA 2016, nr 3, s. 120).

W niniejszej sprawie, jak wskazano wyżej, zastosowanie art. 26 zamiast art. 27 u.o.k.k. przy wydawaniu decyzji wynikało z błędnego ustalenia faktycznego związanego z datą zaprzestania przez powoda prowadzenia naruszającej działalności. Tym niemniej uchybienie to mogło zostać usunięte przez Sąd I instancji rozpoznający sprawę merytorycznie, tym bardziej, że przy obydwu w/w podstawach prawnych istotne było przede wszystkim ustalenie samego naruszenia oraz istniały podstawy dla wymierzenia kary pieniężnej zarówno przy wydawaniu decyzji na podstawie art. 26 jak i art. 27 u.o.k.k.

Niezależnie od powyższego, argumentacja Sądu Okręgowego w zakresie nieważności decyzji – o tyle także była niezasadna – zważywszy, że kwestia podstawy prawnej decyzji (czy był nią art. 26 czy 27 u.o.k.k.) została rozstrzygnięta w prawomocnym już w tym zakresie orzeczeniu Sądu Okręgowego z dnia 25 września 2017 r. w sprawie XVII AmA 101/13, który dał temu wyraz zmieniając sentencję decyzji i wprowadzając w miejsce słów „nakazuje się zaniechania jej stosowania” słowa „stwierdza jej zaniechanie z dniem 31 marca 2012 r.” oraz słusznie nie przyjmując koncepcji nieważności orzeczenia prezentowanej obecnie przez Sąd I instancji.

Natomiast w tym postępowaniu badaniu podlegała jedynie kwestia nałożenia na powoda kary pieniężnej i jej wysokości, a podstawą prawną działania pozwanego w tym względzie stanowił art. 106 u.o.k.k. Stąd wnioskowanie Sądu Okręgowego o nieważności decyzji administracyjnej skutkującej jej uchyleniem w oparciu o art. 107 k.p.c. nie było trafne.

Sąd Apelacyjny podzielił pozostałe zarzuty pozwanego zawarte w apelacji, a dotyczące faktu nałożenia kary oraz jej wymiaru.

Sąd II instancji zważył, że kara pieniężna wymierzana na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.k. pełni trzy podstawowe funkcje: prewencyjną (zapobieganie naruszeniom), egzekucyjną (przymusza do wykonania decyzji organu) oraz represyjną (stanowi uciążliwość finansową dla przedsiębiorcy), (zob. K. Kohutek., M. Sieradzka, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów*, s. 1015-1016). Kara pieniężna może być nałożona w tym trybie za sam fakt naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, niezależnie od tego, czy naruszenie jeszcze trwa, czy też doszło do zaprzestania naruszania interesów konsumentów, na co wskazuje brak rozróżnienia tych dwóch sytuacji w treści art. 106 u.o.k.k. Z poglądem tym zresztą zgodziła się zarówno strona powodowa, jak i Sąd Okręgowy przywołując nawet orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 5 czerwca 2013 r., w sprawie VI ACa 1535/12.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego niewylączenie z możliwości ukarania przedsiębiorcy po zaprzestaniu przez niego stosowania praktyki naruszającej realizuje funkcję represyjną i wychowawczą kary. Z jednej strony bowiem przedsiębiorca ma świadomość, że za niedozwolone działania może ponieść określoną dolegliwość finansową, a z drugiej wymierzenie mu kary będzie skłaniało go do niepodejmowania w przyszłości podobnych działań. Z kolei brak zagrożenia karą finansową w takim przypadku mógłby prowadzić do wykształcenia się tego rodzaju zachowań przedsiębiorcy, który podejmowałby świadomie naruszające działania z uwagi na ich opłacalność zakładając, że zaprzestanie takich działań bez żadnej straty dopiero, gdy zwrócą one uwagę organu kontrolującego.

W związku z powyższym, nie można było kwestionować nałożenia na powoda kary pieniężnej jedynie na tej podstawie, że decyzja administracyjna została wydana w oparciu o art. 27 u.o.k.k. w zw. z art. 24 u.o.k.k., a tego rodzaju sugestie poczynił Sąd Okręgowy, zresztą niespójnie z wyrażonym przez ten Sąd poglądem o dopuszczalności ukarania kara pieniężną w przypadku zaprzestania stosowania praktyk naruszających.

Sąd II instancji podkreślił dalej, że zastosowanie kar pieniężnych jest w świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów fakultatywne

a nie obligatoryjne, stąd ustawodawca użył słowa „może” w konstrukcji tego przepisu. Niemniej jednak kara pieniężna jest wymierzana w ramach uznania administracyjnego, co oznacza, że ingerencja sądowa w samą decyzję organu o nałożeniu kary pieniężnej powinna mieć charakter wyjątkowy. Jest niewątpliwie dopuszczalna wówczas, gdyby organ w ogóle nie uzasadnił w danej sprawie sposobu wykorzystania przysługujących mu kompetencji uznaniowych, bądź gdyby w ocenie sądu doszło do swoistego nadużycia uznania regulacyjnego, poprzez nałożenia kary pieniężnej w takich okolicznościach faktycznych, które czynią wymierzoną sankcję niesprawiedliwą. W pozostałych przypadkach, z uwagi na funkcje kar pieniężnych (zwłaszcza prewencyjną) oraz ścisły związek polityki nakładania kar pieniężnych ze skuteczną realizacją polityki ochrony konsumentów, tylko wyjątkowo powinno być możliwe zakwestionowanie przez sąd zastosowania art. 27 w zw. z art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.k. (zob. rozważania Sądu Najwyższego na tle art. 26 u.o.k.k. w wyrokach: z 26 października 2016 r., III SK 54/15 i z 21 kwietnia 2016 r., III SK 21/15).

Niewątpliwie Prezes UOKiK uzasadnił zastosowanie tej sankcji w uzasadnieniu wydanej decyzji, natomiast rozważeniu podlegała kwestia, czy kara była niesprawiedliwa, wreszcie, czy jej wysokość została właściwie określona, przy dokonaniu oceny wszystkich okoliczności sprawy.

W tym zakresie Sąd Apelacyjny zważył, że możliwość nałożenia kary pieniężnej nie jest uzależniona od tego, czy przedsiębiorca miał zamiar stosowania ww. praktyk, czy też dopuścił się tych praktyk nieumyślnie, nie mając świadomości, że postępuje w sposób sprzeczny z prawem lub dobrymi obyczajami. Co do zasady podstawą do nałożenia kary pieniężnej nie jest bowiem wina, w tym wina umyślna. Jednakże umyślność w zachowaniu przedsiębiorcy, czy też osiągnięcie znacznych korzyści ze stosowanych praktyk lub znaczny zasięg terytorialny stwierdzonych naruszeń, które dotyczą większej liczby konsumentów, może być przesłanką dla podjęcia przez Prezesa UOKiK decyzji o skorzystaniu z sankcji określonej w art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.k. Bardzo istotną przesłankę dla podjęcia takiej decyzji stanowi również waga naruszonego dobra i interes publiczny, jeśli przemawia za nałożeniem takiej kary. Okoliczności te mają wpływ także na wymiar kary. Zgodnie z dyspozycją art. 111 u.o.k.k. przy wymiarze kary należy brać

pod uwagę okres, stopień oraz okoliczności naruszenia, jak również ewentualne wcześniejsze naruszenia.

W realiach niniejszej sprawy pozwany decydując się na wymierzenie kary za czyn określony w pkt I ppkt 2 decyzji w pierwszej kolejności wziął pod uwagę charakter podmiotu, który dopuścił się naruszenia. Wskazał, iż bank jest profesjonalnym podmiotem z dużym doświadczeniem na rynku finansowym, na którym spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności jego działania z obowiązującym prawem. Tymczasem wprowadził on postanowienia umowne godzące w zbiorowe interesy konsumentów, a dopuszczając się tego konkretnie naruszenia powinien mieć świadomość, że narusza także art. 52 ust. 2 pkt 6 Pr.bank., zgodnie z który umowa rachunku bankowego powinna określać przesłanki i tryb zmiany wysokości opłat i prowizji za czynności związane z wykonywaniem umów. Prezes UOKiK-u zwrócił również uwagę na szeroki, obejmujący praktycznie cały kraj, zasięg terytorialny naruszenia, jego skalę oraz wskazał, że naruszenie trwało dłuższy czas, tj. od 27 stycznia 2009 r.

Sąd Apelacyjny, podobnie jak pozwany, nie miał wątpliwości, że powyższe świadczyło o dużej wadze naruszenia, dotyczącego w całej Polsce znacznej liczby osób, wprowadzanego przez instytucję profesjonalną, co do której klienci działali w pełnym zaufaniu. Co więcej, należało również mieć na względzie, że w owym czasie, na co zresztą powoływał się też pozwany, rynek usług finansowych był już wielokrotnie badany, a w rejestrze klauzul niedozwolonych znajdowało się szereg podobnych zapisów, co powinno skłonić bank do weryfikacji własnych postanowień proponowanych przez niego umów przed wszczęciem postępowania administracyjnego w tym przedmiocie. Z tych względów wymierzenie powodowi kary pieniężnej należało uznać za w pełni uzasadnione.

Z kolei punktem wyjścia dla określenia jej wysokości winno być określenie jej maksymalnej wartości, która mogła wynieść 10% przychodu (obecnie, od 2015 r. obrotu) osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary. W niniejszej sprawie, co nie było kwestionowane, Prezes UOKiK-u mógł nałożyć karę w wysokości do 493 123 500 zł. Tym niemniej pozwany dokonał miarkowania kary ustalając, że waga naruszenia kształtowała się na poziomie 0,05% przychodu,

a z uwagi na zasięg ogólnokrajowy naruszenia powinno nastąpić zwiększenie kary o 20%, łącznie zamknęło się to kwotą stanowiącą 0,06% przychodu określoną w decyzji Prezesa.

Akceptując w pełni w/w stanowisko pozwanego odnośnie możliwości nałożenia kary pieniężnej i sposobu określenia jej wysokości. Sąd Apelacyjny zważył jednak, iż rację miał Sąd Okręgowy co do tego, że Prezes UOKiK-u, wydając zaskarżoną decyzję na podstawie art. 26 ustawy, błędnie przyjmując trwanie naruszenia, nie wziął pod uwagę okoliczności zaprzestania przez powoda prowadzenia działalności naruszającej. Tymczasem zgodnie z art. 111 ust. 3 pkt 1 lit. b ustawy, jako okoliczność łagodzącą przy określaniu wymiaru kary wskazuje się zaniechanie stosowania zakazanej praktyki przed wszczęciem postępowania lub niezwłocznie po jego wszczęciu. W niniejszej sprawie postępowanie administracyjne zostało wszczęte w dniu 30 stycznia 2012 r., z tym że odpis postanowienia w tym przedmiocie został doręczony stronie powodowej w dniu 8 lutego 2012 r. Bank zaprzestał działalności naruszającej z dniem 31 marca 2012 r., a więc w okresie niecałych 2 miesięcy po doręczeniu mu odpisu postanowienia o wszczęciu postępowania. Aczkolwiek reakcję powoda trudno byłoby nazwać „niezwłoczną”, to w ocenie Sądu II instancji należało tę okoliczność uwzględnić przy wymiarze kary. Z drugiej jednak strony trzeba było też zważyć, że okres naruszenia wynosił ponad 3 lata, a niewątpliwie okres taki jest powiązany ze szkodliwością zachowania przedsiębiorcy naruszającego zakaz, o którym mowa w art. 24 u.o.k.k. Im dłuższy okres naruszenia, tym większy rozmiar negatywnych skutków. Dlatego też w przypadku długotrwałych naruszeń następować winno zwiększenie kwoty bazowej. Poza tym do zaniechania praktyki doszło już po wszczęciu postępowania, kiedy powód został zapoznany ze stanowiskiem i argumentacją Prezesa UOKiK powołującego się zresztą na rozstrzygnięcie w sprawie podobnych praktyk. Stąd, zdaniem Sądu II instancji, z tytułu zaprzestania praktyki w tych konkretnie okolicznościach winno dojść do obniżenia ustalonej przez Prezesa kwoty o jedynie 20%.

Mając na względzie całokształt okoliczności towarzyszących naruszającemu działaniu powoda, w szczególności wagę naruszenia, duży zakres terytorialny, znaczną liczbę pokrzywdzonych nim konsumentów, długi okres trwania naruszenia,

świadomość banku, ale i zaprzestanie stosowania praktyki niedozwolonej Sąd Apelacyjny uznał, że kara pieniężna w wysokości 0,05% kwoty bazowej będzie odpowiednia i jednocześnie będzie realizować wszystkie przypisane jej cele.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Apelacyjny w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok, o kosztach postępowania za II instancję orzekając w oparciu o art. 391 § 1 k.p.c. w z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 100 k.p.c. uznając, że apelacja pozwanego okazała się w przeważającej części zasadna (zważywszy dodatkowo na wynik postępowania zakończony wyrokiem SA z 8 sierpnia 2018 r.), co skutkować winno obciążeniem powoda kosztami postępowania apelacyjnego w pełnym zakresie.

Powód, na podstawie art. 479³⁵ § 2 k.p.c., 398¹ § 1 k.p.c., art. 398⁴ § 1 pkt 1 i § 3 k.p.c. oraz art. 398⁵ § 1 k.p.c., zaskarżył powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 15 lipca 2021 r., sygn. VII AGa 569/20 w części, tj. w zakresie punktów I oraz III.

Na podstawie art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c. w zw. z art. 398⁴ § 1 pkt. 2 k.p.c. zaskarżanemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy w postaci:

1. art. 479^{31a} § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 106 ust. 1 pkt 4 i w zw. z art. 24 ust. 1, 2 i 3 u.o.k.k., polegające na błędnym uznaniu, iż SOKiK nie przysługuje kompetencja do merytorycznej kontroli decyzji Prezesa UOKiK w kontekście zasadności nałożenia kary pieniężnej, jako kwestii objętej zakresem uznania;

2. art. 387 § 2¹ pkt 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 106 ust. 1 pkt. 4 w zw. z art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.k., polegające na niewyjaśnieniu w uzasadnieniu wyroku podstawy faktycznej oraz prawnej rozstrzygnięcia, w szczególności w zakresie oceny zachowania powoda pod względem spełnienia wszystkich przesłanek warunkujących uznanie zachowania powoda za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, co uniemożliwia weryfikację oceny prawnej dokonanej przez Sąd Apelacyjny;

3. art. 479^{31a} § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. polegające na błędnym przyjęciu, że istnienie podstawy prawnej decyzji Prezesa UOKiK nie uzasadnia jej uchylenia w oparciu o wadę z art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. podczas, gdy zgodnie z prawidłową wykładnią

tego przepisu uchylenie decyzji jest dopuszczalne w postępowaniu sądowym w przypadku wystąpienia wad, które nie mogą być sanowane lub uzupełnione, takich jak rażące naruszenie prawa, a nieprawidłowe ustalenie, iż sprzeczności i braki decyzji nie czynią ją dotkniętą tą wadą, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie polegające na zmianie zaskarżonego wyroku i częściowym oddaleniu odwołania.

Na podstawie art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c., skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego w postaci art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. w zw. z art. 83 u.o.k.k. poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż istnienie podstawy prawnej decyzji w świetle tego przepisu wypełnia zakres hipotezy normy w nim przewidzianej, podczas gdy istnienie podstawy prawnej wyklucza jedynie wystąpienie wady polegającej na „nieistnieniu podstawy prawnej”, a nie wyklucza wystąpienia wady polegającej na rażącym naruszeniu prawa, przewidzianej w tym przepisie.

Na podstawie art. 398⁴ § 2 w zw. z art. 398⁹ § 1 pkt. 1 k.p.c., skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z wystąpieniem w sprawie następującego istotnego zagadnienia prawnego: *czy w świetle art. 479^{31a} § 3 k.p.c., w przypadku kontroli przez SOKiK decyzji Prezesa UOKiK dotkniętej wadą rażącego naruszenia prawa (art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a.), dopuszczalne jest uchylenie przez ten sąd zaskarżonej decyzji, bez konieczności rozpoznania istoty sprawy?*

Skarżący, na podstawie art. 398¹¹ §1 k.p.c., wniósł o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie, a następnie, na zasadzie art. 398⁴ §1 pkt 3 k.p.c. oraz art. 398¹⁵ §1 k.p.c., o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie punktu I oraz III oraz przekazanie Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie sprawy do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego i apelacyjnego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna, jako niezasadna, podlegała oddaleniu.

Na wstępie wskazać należy, że skarga kasacyjna została skierowana do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym zgodnie z treścią art. 15z⁷ ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 2095).

W pierwszej kolejności skarżący zarzucił błędne uznanie, iż SOKiK nie przysługuje kompetencja do merytorycznej kontroli decyzji Prezesa UOKiK w kontekście zasadności nałożenia kary pieniężnej, jako kwestii objętej zakresem uznania administracyjnego Prezesa UOKiK, a przez to niepodjęciu oceny spełnienia przesłanek nałożenia kary pieniężnej, a w konsekwencji uchyleniu się od orzekania co do istoty sprawy oraz niewyjaśnieniu w uzasadnieniu wyroku podstawy faktycznej oraz prawnej rozstrzygnięcia, a w szczególności w zakresie oceny zachowania powoda pod względem spełnienia wszystkich przesłanek warunkujących uznanie zachowania powoda za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, co uniemożliwia weryfikację oceny prawnej dokonanej przez Sąd Apelacyjny.

W okolicznościach niniejszej sprawy kwestia stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów przez stosowanie w umowach o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych postanowienia o treści wskazanej w pkt I.2 decyzji Prezesa UOKiK została poddana ocenie Sądów I i II instancji oraz Sądu Najwyższego i prawomocnie rozstrzygnięta. Wobec treści wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 8 sierpnia 2018 r., VII AGa 1284/18 kwestia ww. naruszenia została rozstrzygnięta w ten sposób, że stwierdzono stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, opisaną w punkcie I.2 zaskarżonej decyzji Prezesa UOKiK, której zaniechano z dniem 31 marca 2012 r. Do ponownego rozpoznania została natomiast przekazana wyłącznie kwestia kary wymierzonej skarżącemu, a określona w pkt II.2 decyzji Prezesa UOKiK. Tak ustalony stan faktyczny stanowił podstawę do rozważań prawnych zarówno SOKiK, jak i Sądu II instancji.

Zaniechanie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów nie stoi na przeszkodzie nałożeniu na przedsiębiorcę kary pieniężnej na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.k. W dotychczasowym orzecznictwie

Sąd Najwyższy wypowiadał się obszernie na temat zasad orzekania przez Prezesa UOKiK o karach pieniężnych, a także zasad kontroli tych decyzji w toku postępowania przed sądem ochrony konkurencji i konsumentów. Sąd Najwyższy stwierdził m.in., że skorzystanie przez Prezesa UOKiK z przewidzianego w art. 106 ust. 1 u.o.k.k. uprawnienia do nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej za wymienione w jego treści naruszenia przepisów ustawy ma charakter uznaniowy. Przesłanka interesu publicznego z art. 1 u.o.k.k. pełni przy tym funkcję korekcyjną, umożliwiającą ocenę celowości interwencji Prezesa UOKiK w danej sprawie oraz zasadności zastosowanych przez niego środków (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 3 października 2012 r., III SK 50/12 oraz z 4 marca 2014 r., III SK 34/13). Pozwala ona na ocenę zasadności nałożenia kary pieniężnej, stanowiąc punkt odniesienia dla swobodnego uznania Prezesa UOKiK (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 czerwca 2013 r. III SK 56/12). Sąd Najwyższy wyjaśnił także, że okoliczność, czy naruszony przez przedsiębiorcę obowiązek ma charakter formalny, czy też jest to obowiązek proceduralny albo obowiązek o charakterze materialnoprawnym, nie ma kluczowego znaczenia dla oceny zasadności skorzystania przez Prezesa UOKiK z kompetencji do nałożenia kary pieniężnej oraz wysokości wymierzonej kary. Znaczenie ma rola naruszonego obowiązku z punktu widzenia istoty poszczególnych instytucji prawa ochrony konkurencji i konsumentów oraz z punktu widzenia interesu publicznego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 listopada 2014 r., III SK 15/14). Decyzja Prezesa UOKiK o nałożeniu kary pieniężnej podlega kontroli judykacyjnej w zakresie zarówno zasadności jej nałożenia, jak i określenia jej wysokości. Sąd rozpoznający sprawę z odwołania od decyzji Prezesa UOKiK może modyfikować jego rozstrzygnięcie w tej kwestii. Jednak, aby sądowa kontrola mogła zostać skutecznie przeprowadzona, Prezes UOKiK powinien w uzasadnieniu decyzji przedstawić motywy, jakimi kierował się, nakładając karę pieniężną w określonej wysokości, z uwzględnieniem okoliczności wymienionych w art. 111 u.o.k.k. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 19 sierpnia 2009 r., III SK 5/09).

W okolicznościach niniejszej sprawy, Sąd Apelacyjny w obszernym wywodzie dokonał analizy przesłanek miarkowania kary, z uwzględnieniem okoliczności uzasadniających jej nałożenie, w szczególności stwierdzone przez

SOKiK w wyroku z 25 września 2017 r., XVII AmA 101/13 zaprzestanie naruszenia z dnia 31 marca 2012 r., charakter podmiotu, który dopuścił się naruszenia, szeroki, obejmujący praktycznie cały kraj, zasięg terytorialny naruszenia, jego skalę oraz trwanie przez dłuższy czas, tj. od 27 stycznia 2009 r.

Podkreślić należy, że ocena wysokości kary pieniężnej w postępowaniu kasacyjnym może mieć miejsce wyjątkowo, np. gdy kara pieniężna w wysokości orzeczonej zaskarżonym wyrokiem jest oczywiście nieproporcjonalna, a ocenie Sądu Najwyższego poddana jest metoda wymierzenia kary (zob. wyrok sądu Najwyższego z 27 października 2015 r., III SK 3/15).

Skarżący zarzucił także naruszenie polegające na błędnym przyjęciu, że istnienie podstawy prawnej decyzji Prezesa UOKiK nie uzasadnia jej uchylenia w oparciu o wadę z art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. podczas, gdy zgodnie z prawidłową wykładnią tego przepisu uchylenie decyzji jest dopuszczalne w postępowaniu sądowym w przypadku wystąpienia wad, które nie mogą być sanowane lub uzupełnione, takich jak rażące naruszenie prawa, a nieprawidłowe ustalenie, iż sprzeczności i brak decyzji nie czynią jej dotkniętą tą wadą, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie polegające na zmianie zaskarżonego wyroku i częściowym oddaleniu odwołania. Jako podstawę uchylenia decyzji Prezesa UOKiK skarżący wskazał rażące naruszenie art. 107 k.p.a. polegające na tym, że rozstrzygnięcie zawarte w sentencji decyzji jest diametralnie różne od motywów zawartych w jej uzasadnieniu.

Na sytuacje, w których konieczne może okazać się uchylenie decyzji w postępowaniu w sprawach z zakresu regulacji, zwrócił uwagę Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 12 czerwca 2002 r., P 13/01 (OTK-A 2002 nr 4 poz. 42), zaznaczając, że w postępowaniach odrębnych przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów dotyczących odwołań od decyzji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, Prezesa Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty czy Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego ustawodawca *expressis verbis* wskazał możliwość uchylenia decyzji, od której wniesiono odwołanie (por. art. 479⁵³ § 2, art. 479⁶⁴ § 2, art. 479⁷⁵ § 2 k.p.c.). Trybunał Konstytucyjny wskazał, że różnica między tzw. postępowaniami regulacyjnymi w sprawach z zakresu regulacji energetyki, telekomunikacji i transportu kolejowego, a postępowaniem w sprawach o ochronę

konkurencji, dotycząca możliwości uchylenia decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez organ ją wydający w postępowaniach regulacyjnych, nie jest przypadkowa i dotyczy istoty oraz przedmiotu tych postępowań. W postępowaniach regulacyjnych bowiem konieczne jest wydanie przez odpowiedni organ rozstrzygnięcia co do obowiązujących taryf. Działania te wymagają specjalistycznej, fachowej wiedzy i tym samym konieczne jest każdorazowe ustalanie okoliczności dotyczących przesłanek wprowadzenia takich taryf i ustalania ich wysokości. Odmienne jest w przypadku postępowania w sprawach o ochronę konkurencji, gdzie spór dotyczy pozycji rynkowej przedsiębiorcy względnie praktyk rynkowych przez niego stosowanych. Te ostatnie kwestie mogą być w całości przedmiotem rozstrzygnięcia sądowego i nie wymagają przeprowadzenia odrębnie całościowych ustaleń takich, jak we wspomnianych postępowaniach regulacyjnych. Wydanie orzeczenia w takim wypadku nie wymaga wkroczenia w zakres kompetencji decyzyjnej organu.

Zgodnie natomiast z art. 479^{31a} § 3 k.p.c. w razie uwzględnienia odwołania, sąd ochrony konkurencji i konsumentów zaskarżoną decyzję albo uchyla, albo zmienia w całości lub w części i orzeka co do istoty sprawy. Jednocześnie sąd stwierdza, czy zaskarżona decyzja została wydana bez podstawy prawnej albo z rażącym naruszeniem prawa.

Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził, że rażącym naruszeniem prawa w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. nie jest każde naruszenie prawa, ale tylko takie naruszenie, w wyniku którego powstają skutki niemożliwe do zaakceptowania z punktu widzenia praworządności. Treść wadliwej decyzji i czynności ją poprzedzające stanowią wtedy zaprzeczenie stanu prawnego (zob. wyrok NSA w Warszawie z 13 maja 2010 r., II OSK 824/09). „Rażące naruszenie prawa”, o którym mowa w art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a., stanowi podstawę stwierdzenia nieważności decyzji ostatecznej w sytuacji, gdy treść decyzji pozostaje w wyraźnej sprzeczności z przepisami prawa (cechą rażącego naruszenia prawa jest więc to, że treść decyzji pozostaje w oczywistej sprzeczności z treścią stosowanego w sprawie przepisu prawa, co wynika z prostego ich zestawienia i nie stanowi konsekwencji błędu w wykładni prawa, ale jego przekroczenia w sposób jasny i niedwuznaczny) i gdy charakter tego naruszenia powoduje, że decyzja taka

nie może być akceptowana, jako akt wydany przez organ praworządnego państwa (zob. wyrok NSA w Warszawie z 20 października 2011 r., II GSK 1056/10). Skutki, które wywołuje decyzja uznana za rażąco naruszającą prawo, to skutki niemożliwe do zaakceptowania z punktu widzenia wymagań praworządności – gospodarcze lub społeczne skutki naruszenia, których wystąpienie powoduje, że nie jest możliwe zaakceptowanie decyzji, jako aktu wydanego przez organy praworządnego państwa (zob. wyrok NSA w Warszawie z 7 października 2011 r., II OSK 1522/10). Naruszenie prawa ma cechę rażącego wówczas, gdy decyzja nim dotknięta wywołuje skutki nie dające się pogodzić z wymaganiami praworządności, które należy chronić nawet kosztem obalenia ostatecznej decyzji. (...) O rażącym naruszeniu prawa można mówić wyłącznie w sytuacji, gdy proste zestawienie treści decyzji z treścią przepisu prowadzi do wniosku, że pozostają ze sobą w jawnej sprzeczności (zob. wyrok NSA z 11 maja 1994 r., III SA 705/93).

Podkreślić należy, że przedmiotem niniejszego postępowania jest pkt II. 2 decyzji Prezesa UOKiK nakładający na Bank1 S.A. karę za stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Skarżący nie wskazał okoliczności, które w istocie miałyby stanowić rażące naruszenie prawa. W uzasadnieniu skarżący przedstawił polemikę ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego, podnosząc, że już na etapie postępowania administracyjnego miały miejsce uchybienia, których postępowanie sądowe nie mogło sanować, tj.: zaniechanie rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, jak i przeprowadzenia jego oceny; zaniechanie uzasadnienia wyjaśnienia rozstrzygnięcia; dokonanie częściowego uzasadnienia „nieistniejącego” rozstrzygnięcia; nakazanie zaniechania stosowania praktyk ograniczających zbiorowe interesy konsumentów, których w okolicznościach faktycznych sprawy powód nie mógł się dopuścić; niewskazanie, jaki rodzaj praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów (art. 24 ust. 2 u.o.k.k.) miałyby stanowić działanie powoda; nierozważenie wszystkich przesłanek, od których zależy możliwość przypisania powodowi praktyki sprzecznej z u.o.k.k. (nie odniesiono się w ogóle do kwestii wzorca modelowego konsumenta); błędne zastosowanie ustawowe dyrektywy wymiaru kary oraz nałożenie nieproporcjonalnie wysokiej kary pieniężnej. Zdaniem skarżącego przedmiotem postępowania przed Prezesem UOKiK nie było w istocie zachowanie

(jako zdarzenie historyczne, które we wskazanym czasie i miejscu rzeczywiście występowało), które mogło zostać powodowi przypisane.

Zarzut naruszenia art. 479^{31a} § 3 k.p.c. może być zasadny, jeżeli zachodzi rozdzźwięk między sentencją wyroku a jego uzasadnieniem (wskazujący na podjęcie przez Sąd innego rozstrzygnięcia, niż wyrażone w sentencji), bądź gdy Sąd błędnie uchyli zamiast zmienić albo wadliwie zmieni zamiast uchylić decyzję organu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 2015 r., III SK 7/15). Sąd orzekający w sprawie z odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zawierającego zarzut naruszenia przepisów proceduralnych dotyczących ochrony słuszných interesów przedsiębiorcy i jego prawa do obrony – w zależności od rodzaju i wagi tych naruszeń – może uchylić zaskarżoną decyzję, bez rozstrzygnięcia, czy przedsiębiorca dopuścił się naruszenia reguł konkurencji w zakresie wskazanym w decyzji Prezesa Urzędu (art. 479^{31a} § 3 k.p.c.) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 3 października 2013 r., III SK 67/12, OSNP 2014 nr 5, poz. 79).

Podniesione przez skarżącego okoliczności były przedmiotem postępowania przed Sądem I i II instancji, co zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 12 czerwca 2002 r., P 13/01 mieści się w kognicji sądu powszechnego dokonującego kontroli decyzji Prezesa UOKiK. Dokonane przez Sąd I i II instancji ustalenia w zakresie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostały poddane kontroli Sądu Najwyższego w postępowaniu zainicjowanym skargą kasacyjną Prezesa UOKiK także w zakresie nieważności postępowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 października 2019 r., I NSK 3/19). W zakresie wymierzenia kary oraz jej wysokości za stwierdzone prawomocnym wyrokiem naruszenie zbiorowych interesów konsumentów, określone w pkt I.2 zaskarżonej decyzji, Sąd I i II instancji dokonał kontroli, w wyniku której dokonał miarkowania nałożonej na skarżącego decyzji. Zarówno z treści uzasadnienia zaskarżonej decyzji, jak i z uzasadnienia Sądu Apelacyjnego jednoznacznie wynika, że Prezes UOKiK, wymierzając karę za naruszenie określone w pkt I.2 decyzji, stwierdził, że naruszenie to miało charakter poważny, wskazał okoliczności uzasadniające nałożenie kary na przedsiębiorcę oraz sposób wymierzenia jej wysokości. Wobec powyższego brak jest podstaw do stwierdzenia,

że zaskarżona decyzja w zakresie pkt II.2, tj. nałożenia na przedsiębiorcę kary, jest dotknięta rażącym naruszeniem prawa, co powinno skutkować jej uchyleniem.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

as